

[Clausager.]

tidig med, at vore Eksportvarer automatisk faldt i Pris paa Grund af Kronestigningen, faldt ogsaa Raavarerne. Det var en væsentlig Hjælp, det bødede noget paa det, men ikke nok, fordi Raavaremængden selvfølgelig er meget mindre end Eksportmængden.

Vi søgte at producere mere. Det gaar ofte saadan, at jo mere man producerer — dog indenfor en rimelig Grænse —, des billigere producerer man, og det hjalp ogsaa til, at vi fik lidt bedre Balance. Vi søgte at indføre bedre Teknik og søgte dernæst at sætte Produktionsomkostningerne ned, og da navnlig tre Slags Produktionsomkostninger.

For det første Kapitaludbyttet, Renten af de Penge, der er stukket i Bedriften, det kan være Mandens egne Penge eller ogsaa laante Penge. Dernæst Lønnen til Lederen, Driftsherregvinsten, om jeg maa bruge det flotte Ord, eller Lederlønnen, Risikopræmien. Den blev ogsaa sat ned. Dernæst selve Arbejdslønnen til Medhjælperne, den gik ogsaa stærkt ned. Ofte er det den samme Person, det drejer sig om i alle tre Tilfælde. Det er Mandens egne Penge, der er i Bedriften, det er Manden selv, der er Leder, det er Manden selv og hans Familie, der arbejder. Det er gaaet saadan mange Steder i Landbruget, at først er Kapitaludbyttet skaarret ned, man faar ikke Rente af sine Penge, og dernæst er Lederlønnen skaarret ned eller helt forsvundet, hvorpaa endelig Arbejdslønnen er blevet mindre.

Alt dette kan vi ikke afgøre paa Forhaand. Vi kan ikke afgøre, hvad vi skal have i Arbejdsløn, hvad vi skal have i Udbytte af vor Bedrift, det afhænger af, hvad vi faar for de Varer, vi har produceret, i Mod sætning til andre Folk, som først sætter sig hen og taler om Sagerne, inden de giver sig i Lag med Arbejdet. Det er en Væsenforskel paa Landbruget og paa de andre. Vi kan ikke saadan drøfte Priserne og Tariflønningerne, som man gør i Haandværk, Industri o. l. Man kan f. Eks. tænke sig, at i et Haandværk, i Malerfaget, sætter Mesteren sig ved den ene Side af Bordet, Svendene ved den anden og drøfter Priser og Tariffer frem og tilbage. De bliver maaske enige om en vis Tarif, men om han, der skal have malet, kan betale, det spørger man ham ikke om. Hvis han ikke har Raad til det, bliver der ikke noget Arbejde, saa kan man have det saa godt med sine Tariffer, de er ikke saa meget værd. Saadan er det ikke i Landbruget. I Landbruget producerer man løs og tager, hvad man kan faa, og bruger saa det til Dækning af Udgifterne.

Eksportvarerne faldt automatisk, siger jeg, den Gang Kronen steg, og det gjaldt ikke alene Landbrugsvarer, ogsaa de Industrivarer, der blev eksporteret, faldt automatisk, men det gjorde derimod Hjemmemarkedets Varer, de Varer, der blev afsat paa Hjemmemarkedet, ikke. De har for det første en Beskyttelse, idet de er fri for Fragt i Sammenligning med udenlandske Varer, og har dernæst ogsaa ofte en egentlig Beskyttelse i Form af Told; somme Tider kan der endda slet ikke være Tale om en Konkurrence fra Udlandet, nemlig naar det drejer sig om Haandværksarbejder og lignende. Alt det Arbejde der skal udføres herhjemme, faldt ikke, det viste en vis Træghed med at gaa ned, der skulde gaa en Tid, der skulde arbejdes paa det, inden det gik ned, ligesom med Lægetermometeret, naar vi tager Temperatur. Det stiger pænt af sig selv, og der bliver det staaende, det skal slaas ned, det gaar ikke ned af sig selv som det almindelige Termometer. Det gjorde altsaa Eksportvarerne, men Hjemmemarkedets Varer gjorde det ikke. Det har knebet for de Erhverv, der producerede for Hjemmemarkedet, at faa sig indstillet paa det nye Prisniveau, de har ikke gjort det nær saa hurtigt og nær saa flinkt som Landbruget. Men misforstaa mig ikke, jeg staar ikke og roser Landbruget af den Grund, for Landbruget var nødt til det, Landmænd er slet ikke Engle, ingenlunde, men de var under Nødvendighedens Lov. De skal gøre det, de skal tilpasse sig, skal holde sig i Gang, skal bøje sig for de Priser, de kan faa. Saadan er det nu, jeg konstaterer bare Faktum. De andre søger tidt at holde Priserne, men hvis der saa kommer udenlandsk Konkurrence fra et Sted, hvor Prisniveauet er et andet, fristes Folk til at tage disse Varer, for saa vidt de er lige saa gode og betydelig billigere. Man maa navnlig ikke laste Landbruget, Landbruget, som er en saa stor og vigtig Kunde for dansk Industri og Haandværk, for, at det i Kriseaarene ofte var tilbøjeligt til at købe udenlandske Varer, hvis de var billigere og lige saa gode som danske, thi Landbrugets Folk var i Nød, de havde ikke saa mange Penge, som de havde haft nødvendig at købe for, de skulde spinke og spare i allerhøjeste Grad. Men naar udenlandske Varer trænger ind og fortrænger de danske, eller naar Kunderne ikke kan købe de danske Varer, men i det hele taget maa spare stærkt, saa afsættes der mindre, saa produceres der mindre, saa stiger Arbejdsløsheden, og Arbejderne har mindre Købeevne, end da de havde Arbejde, Snebolden ruller og vokser. Det saa ret alvorligt ud en Over-